

België boven?

De publieke opinie wordt dezer dagen gebombardeerd met zegebulletins over de Belgische economie. Ook de toename van aantal vacatures wordt in de pers als spectaculair onthaald. Uiteraard is het goed nieuws dat economie en tewerkstelling aanzwengelen. Maar in het unisono koor van triomf mist de objectieve waarnemer enige zin voor perspectief en nuance. Wanneer dat aan het landschap wordt toegevoegd, ziet het plaatje er toch minder rooskleurig uit. Daarom mag de conjuncturele opflakking geen uitstel betekenen voor noodzakelijke structurele hervormingen.

Eerst de economische groei. Tussen 1 juli 2005 en 1 juli 2006 bedroeg die 2,8%. Het is nog afwachten of dit tempo zal worden aangehouden. Voor het hele jaar 2006 verwacht de Nationale Bank vooralsnog een groei van 2,5%. Beter dan de 1,5% van 2005 maar nagenoeg hetzelfde als in 2004, dat toch niet als een mirakeljaar in onze annalen staat. De groeiopflakking moet ook gekoppeld worden aan de sterke groeivertraging die de eurozone in het algemeen en België in het bijzonder hebben ondergaan sedert de eeuwwisseling. Tussen 2001 en 2003 bleef de economische groei in België gemiddeld onder de 1% op jaarbasis. Gelet op de amechtige groei in het recente verleden is de huidige groeiversnelling dus vooral het begin van een broodnodige inhaalbeweging. Dat is des te meer zo daar de slechte economische cijfers van de afgelopen jaren niet te wijten waren aan het slabakken van de wereldeconomie. Wel integendeel, de groei van nieuwe economische grootmachten in Azië en de galopperende globalisering deed en doet de wereldeconomie goed draaien. Een groot deel van de eurozone kan niet adequaat inspelen op deze opportuniteit, in tegenstelling tot de Verenigde Staten. Tussen 2002 en 2005 bijvoorbeeld, bedroeg de jaarlijkse groei van de Amerikaanse economie gemiddeld 3 %, tegenover 1,25 % voor de eurozone. In het meest recente kwartaal viel de Amerikaanse groei terug

van 5,6% tot 2,5%. Op jaarbasis wordt er nog een groei van 3,5 % verwacht. Met die cijfers spreken ze in de VS van een pijnlijke vertraging, bij ons van een prachtige ervaring.

Alles is dus relatief. België en de eurozone bengelen al jaren in de achterste regionen van het wereldpeloton. Het is niet omdat we nu enkele plaatsen opschuiven dat we meteen victorie moeten kraaien. Het ambitieuze Vlaanderen dat zich bij monde van de regering Leterme aan topregio's wil meten, heeft nog een weg te gaan.

Ook de motor van de recente groeiversnelling stemt niet tot euforie. De ervaring is in belangrijke mate te danken aan economisch herstel en hogere groei bij belangrijke handelspartners. Als exporteconomie surft België mee op de golf die elders aanzwelt, met name in landen die de afgelopen jaren pijnlijke hervormingen hebben doorgevoerd om competitiever te worden en zich voor te bereiden op de vergrijzing. België heeft dergelijke hervormingen nog onvoldoende gedaan en kan daardoor de nieuwe kansen niet optimaal benutten. Volgens de cijfers van het VBO is de groei van de uitvoer minder uitgesproken dan de groei in de afzetmarkten, zodat België ondanks de gunstige cijfers eigenlijk marktaandeel verliest. Op de ranglijst van de meest

competitieve economieën is België gezakt tot plaats 27. Enkele jaren geleden haalden we nog de top twintig.

Een economische heropleving via een duurzame verbetering van onze concurrentiepositie zou voor de toekomst veel goeds voorspellen. Bij gebrek daaraan, blijft België vooral afhankelijk van exogene factoren die snel kunnen veranderen. Die volatiliteit geldt ook voor de binnenlandse consumptie, een andere factor in de recente Belgische dynamiek. Onze economie krijgt intern een extra duwtje doordat de Belgen minder sparen en meer uitgeven dan vroeger. Consumentenvertrouwen is echter een broos plantje. Toenemende inflatie, rentestijging, almaar duurder brandstoffen en oorlogsdreiging zijn daarvoor geen gunstig klimaat.

De economische heropleving lijkt eerder cyclisch dan structureel. Zij biedt weinig garantie voor de toekomst terwijl haar omvang de relatieve achteruitgang uit het verleden niet compenseert. Zij mag geen alibi zijn om noodzakelijke structurele hervormingen uit te stellen, maar moet die hervormingen precies aanmoedigen.

De bejubelde economische heropleving lijkt dus eerder cyclisch dan structureel. Zij biedt weinig garantie voor de toekomst terwijl haar omvang de relatieve achteruitgang uit het recente verleden niet compenseert. De huidige groeicijfers mogen dus geen alibi zijn om de noodzakelijke structurele hervormingen uit te stellen die werkgelegenheid en welvaart op de lange termijn moeten handhaven. Dat geldt ook voor de tewerkstellingscijfers. De VDAB en de Forem rapporteren dat het aantal vacatures dat hun kanalen gebruikt, in de eerste jaarhelft van 2006 met respectievelijk 30% (Vlaanderen) en 16% (Wallonië) gestegen is in vergelijking met dezelfde periode in 2005. Vanzelfsprekend zijn dit positieve en bemoedigende cijfers. Het is

echter onduidelijk in welke mate zij te danken zijn aan beter gebruik van de VDAB en de Forem door de werkgevers, eerder dan aan een toename van het totale aantal vacatures op de arbeidsmarkt.

Werkgevers zijn niet verplicht vacatures via de VDAB of de Forem bekend te maken. Misschien kan een deel van de goede cijfers dus het gevolg zijn van een meer systematisch beroep op deze instellingen. In elk geval bestaat een belangrijk deel van de nieuwe vacatures uit interim arbeid, in Vlaanderen zelfs bijna de helft. Aangezien interim arbeid nu eenmaal een tijdelijk karakter heeft, is het moeilijk voorspellen hoeveel extra tewerkstelling er uiteindelijk zal overblijven.

De toename van het aantal vacatures aan de actiefzijde geeft ook geen volledig beeld van de passiefzijde van de arbeidsmarkt. Die passiefzijde is relevant, want een arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door een permanente creatie én destructie van banen. Het is het saldo dat telt. Ook de evolutie van het aantal werkwilligen wordt niet belicht door het aantal vacatures. Die evolutie bepaald nochtans mee de werkloosheidsgraad.

Kortom: de cijfers van de VDAB en de Forem zijn gunstige voortekens, maar het is afwachten wat daarvan het nettoresultaat zal zijn in de werkloosheidsstatistieken. De economische groei in 2004 en 2005 zorgde in België per saldo slechts voor marginale

toename van de werkgelegenheid. Dat is vooral opmerkelijk voor 2004, aangezien de groeicijfers van toen de huidige benaderen. Het is vooralsnog vooral hopen dat 2006 op dat vlak anders zal zijn.

De uitdaging is immens en acuut. Op hetzelfde moment dat VDAB en Forem met fanfare de pers halen, komt de RVA met ontzuisterende werkloosheidsstatistiek. Daaruit blijkt dat meer dan de helft van de werkzoekende werklozen reeds twee jaar of langer van de RVA leven. Het gaat om bijna 250.000 mensen. Bijna 18% van de werklozen die twee jaar of langer werkloos zijn, heeft nog nooit gewerkt: bijna 60.000 mensen. Dit zijn dramatische situaties voor een land dat menselijk kapitaal als enige grondstof heeft. Aan die enorme structurele werkloosheid zal een tijdelijke conjunctuurverbetering weinig verhelpen indien zij niet met structurele maatregelen gepaard gaat.

Dat is precies de uitdaging voor de bewindslieden. België zou moeten profiteren van de gunstige conjunctuurgolf om niet alleen de oppervlakte maar ook de

dichtgeslibde bodem in beweging te krijgen. Dat werkgevers massaal de constructie van interimarbeid verkiezen boven normale tewerkstelling is een veeg teken voor de staat van onze arbeidswetgeving. Wanneer economische groei de arbeidsmarkt niet in beweging krijgt dan schort er iets aan de architectuur van de welvaartsstaat.

In een gunstige conjunctuur kunnen structurele hervormingen op de arbeidsmarkt onmiddellijk vruchten afwerpen voor de kwetsbaarste groepen in de samenleving. Hervormen zonder crisis vergt echter moed, vooruitziendheid en doorzetting tegenover kortetermijnbelangen in het kiezerskorps. Met twee verkiezingsjaren voor de boeg is dat veel gevraagd.

Marc De Vos

Directeur Itinera Institute
Docent sociaal recht UGent en VUB

Jean Hindriks

Senior Fellow Itinera Institute
Docent economie UCL

Het Itinera Institute is een onafhankelijke denktank en doetank die, boven partijgrenzen, regionale verschillen en belangengroepen heen, wegen wil aanreiken voor beleidshervormingen met het oog op duurzame economische groei en sociale bescherming in België en zijn regio's.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

L'Institut Itinera est un think-tank et do-tank indépendant qui, au-dessus et au-delà des partis politiques, des différences régionales et des groupes d'intérêt, veut identifier les chemins de réformes qui garantissent une croissance économique et une protection sociale durables en Belgique et dans ses régions.

Verantwoordelijke uitgever – Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur.

Disclaimer: The views presented in this Nota are those of the author(s) and do not necessarily represent those of the Itinera Institute. Nota describe research in progress by the author(s) and are published to elicit comments and to further debate.